

КОН'ЮНКТУРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ ФРУКТІВ

Стаття присвячена дослідженню національного та світового ринку фруктів, визначенню можливостей та розробці подальших рекомендацій для перспективного розвитку даної галузі в Україні. Незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених дослідженню особливостей функціонування ринку сільськогосподарської продукції, ринок фруктів, властиві йому умови та тенденції потребують окремого детального аналізу.

Окреслено важливу роль дослідження кон'юнктури, що дозволяє ефективно прогнозувати розвиток на різних рівнях. Надано загальне визначення кон'юнктури ринку, вказана класифікація факторів, що мають на неї вагомий вплив. Узагальнено теоретичні основи та завдання кон'юнктурних досліджень. Значна увага приділяється особливостям функціонування світового та вітчизняного ринку сільськогосподарської продукції на основі ринку фруктів за допомогою аналізу основних економічних показників: виробництва, споживання, експорт, імпорт та рівень цін. Представлено основних світових учасників на ринку, охарактеризовано структуру їх експорту та імпорту. Сформульовано основні тенденції, які властиві світовому аграрному ринку. Виявлено фактори, що впливають на стан сучасної кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції в Україні. Відмічено потенціал зростання обсягів виробництва фруктів для постачання на внутрішній ринок. Визначено проблеми, що стримують вихід України на світовий ринок, та вказані можливості їх вирішення за допомогою впровадження якісних змін у виробництві, доробці продукції та покращення логістики у галузі. У процесі дослідження виявлена недостатня державна підтримка ринку фруктів, яка повинна носити більш ефективний характер шляхом створення програм для просування на іноземні ринки, адаптування стандартів якості до

вимог ЄС, кооперації дрібних виробників, розвитку нових сегментів.

Ключові слова: кон'юнктурні дослідження, кон'юнктура, ринок фруктів, сільське господарство, садівництво, аграрний ринок.

Осіпова Марія, Козлова Ірина

КОНЬЮНКТУРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ МИРОВОГО РЫНКА ФРУКТОВ

Статья посвящена исследованию национального и мирового рынка фруктов, определению возможностей и разработке дальнейших рекомендаций для перспективного развития данной отрасли в Украине. Несмотря на большое количество научных работ, посвященных исследованию особенностей функционирования рынка сельскохозяйственной продукции, рынок фруктов, присущие ему условия и тенденции требуют отдельного детального анализа.

Определена важная роль исследования конъюнктуры, что позволяет эффективно прогнозировать развитие на разных уровнях. Дано общее определение конъюнктуры рынка, указана классификация факторов, имеющих на нее существенное влияние. Обобщены теоретические основы и задачи конъюнктурных исследований. Значительное внимание уделяется особенностям функционирования мирового и отечественного рынка сельскохозяйственной продукции на основе рынка фруктов с помощью анализа основных экономических показателей: производство, потребление, экспорт, импорт и уровень цен. Представлены основные мировые участники на рынке и структура их экспорта и импорта. Сформулированы основные тенденции, присущие мировому аграрному рынку. Выявлены факторы, влияющие на состояние современного рынка сельскохозяйственной продукции в Украине. Отмечено потенциал роста объемов производства фруктов для поставки на внутренний рынок. Определены проблемы, сдерживающие выход Украины на мировой рынок, и возможности их решения с помощью внедрения качественных изменений в производстве, доработке продукции и улучшение логистики в отрасли. В процессе

исследования выявлена недостаточная государственная поддержка рынка фруктов, которая должна носить более эффективный характер путем создания программ для продвижения на иностранные рынки, адаптации стандартов качества к требованиям ЕС, кооперации мелких производителей, развития новых сегментов.

Ключевые слова: конъюнктурные исследования, конъюнктура, рынок фруктов, сельское хозяйство, садоводство, аграрный рынок.

Osyrova Mariya, Kozlova Iryna

CONJUNCTURE RESEARCH OF THE WORLD FRUIT MARKET

The article is devoted to the research of the national and world market of fruits, the identification of opportunities and developing of further recommendations for the future progress in this industry in Ukraine. Despite the large number of scientific works about features of the agricultural market, fruit market, its inherent conditions and trends require a separate detailed analysis.

The important role of a conjuncture research has been determined, which makes it possible to effectively predict development at different levels. A general definition of market conjuncture is given, a classification of factors, which have a significant impact, is indicated. The article summarizes the theoretical bases and problems of conjuncture research. Much attention is given to peculiarities of functioning of the world and domestic market of agricultural products based on the fruit market by analyzing the main economic indicators: production, consumption, export, import and price level. The main market participants are presented and the structure of their export and import is described. The main trends in the world agrarian market are formulated. The factors influencing the current state of the agricultural market in Ukraine are revealed. The potential growth of fruit production for the supply to the domestic market is noted. It is spoken in detail about problems constraining Ukraine's access to the world market and the possibility of their solution by providing qualitative changes in production, finalization and improvement of logistics in the industry.

In the process of research it is revealed insufficient state support for the fruit market, which should be more effective through the creation of programs for promotion to foreign markets, the adaptation of quality standards to EU requirements, the cooperation of small producers, the development of new segments.

Keywords: conjuncture research, conjuncture, fruit market, agriculture, horticulture, agrarian market.

Постановка проблеми. Збільшення частки України на світовому аграрному ринку продукції, переорієнтування експорту з втрачених через політичну ситуацію ринків збуту до Європейського Союзу, Південної Азії та Південної Африки відкриває нові можливості для реалізації продукції та забезпечення потреб внутрішніх та зовнішніх споживачів. Це потребує від українських виробників дотримання більш високих стандартів виробництва, покращення якості як продукції, так і умов її вирощування та транспортування. Збільшення обсягів виробництва фруктів в Україні вимагає дослідження кон'юнктури ринку фруктів в Україні та в світі, його основних показників, потребує додаткового вивчення для ефективного розвитку експортного потенціалу галузі та окремих її складових.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями кон'юнктури ринку АПК, виявленням впливу основних показників та чинників на стан та тенденції ринку займалися вчені-економісти: І. А. Сало, О. О. Охріменко, М. І. Ібатуллін, О. Ю. Бочко, Т. О. Зінчук, О. М. Галицький, Р. С. Грабовський, О. О. Дадак, Ю. М. Музичка, Р. П. Дудяк. Основні питання, що вирішувалися в їх роботах, пов'язані з вітчизняним та світовим аграрним ринком загалом, а фруктова продукція розглядалася лише частково.

За теоретичну та методологічну основу дослідження було прийнято системний підхід для вивчення наукових праць. Під час дослідження використовувалися також методи аналізу та синтезу, візуально-графічний метод та методи аналізу динаміки кон'юнктури.

Метою статті є дослідження вітчизняного та світового ринку фруктів, визначення можливостей та рекомендацій для перспективного розвитку даної галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу. При сучасних умовах та тенденціях в галузі сільськогосподарської продукції постійні

кон'юнктурні дослідження набувають особливо важливого значення. Так, спостерігається коливання цін на основні продукти продовольства, зростає інтенсивність використання природних ресурсів, зміна клімату та загострення дефіциту води, розвиток виробництва біопалива, зменшення інвестицій у галузь сільського господарства. Дослідження основних показників та факторів впливу дозволяє більш ефективно вирішувати питання, що виникають, ефективно прогнозувати розвиток на різних рівнях.

Загалом, кон'юнктурною вважається сформована на ринку економічна ситуація, яка характеризує співвідношення між попитом та пропозицією, рівень цін, товарні запаси й інші економічні показники.

Метою кон'юнктурних досліджень є виявлення та прогнозування тенденцій на ринку. Для її досягнення існує певна послідовність завдань: визначення об'єкту дослідження; збір і обробка інформації; оцінка особливостей стану та суб'єктів ринку; оцінка та аналіз потенціалу ринку; виявлення основних тенденцій розвитку ринку; прогноз кон'юнктури. Вказані завдання дозволяють надати повну характеристику стану ринку загалом та в розрізі окремих його елементів і складових [1].

Формування та зміна кон'юнктури ринку відбувається, в першу чергу, відповідно до рівня розвитку та фази економіки. Але значний вплив мають і фактори, які можна класифікувати на постійні та тимчасові, стимулюючі та стримуючі розвиток економіки. Основний вплив приходиться на рівень цін, обсяги виробництва та споживання продукції, об'єми імпорту та експорту, грошові доходи споживачів [2].

Світова торгівля продукцією АПК грає значну роль у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки, тому їй властива тенденція до постійного збільшення обсягів. Фруктова продукція користується стабільно високим попитом, а її основні постачальники отримують хороші доходи [3].

За даними Rabobank Group, найбільшими виробниками фруктів в 2017 році стали Китай та Індія, частка яких склала 43% світового ринку. До десятки фруктів за найбільшими обсягами виробництва увійшли банани, дині, яблука, виноград, апельсини, манго, мандарини, груші, ананаси та персики. На

експорт направлено 9% всього виробництва, і ця частка має тенденцію до постійного зростання.

Стимулюючими факторами впливу на ріст торгівлі фруктів, як в цілому світі, так і в Китаї зокрема, стали: поліпшення доступу до ринків, зміна споживчих переваг, більш професійне торговельне середовище, збільшення купівельної спроможності, та, що не менш важливо, удосконалення логістики та зберігання свіжих фруктів. Завдяки цьому багато фруктів можна транспортувати на великі відстані по морю, що відкрило для країн Латинської Америки, таких як Чилі, Перу, Еквадор та Бразилія, нові можливості [4].

Фрукти належать до одного з видів агропродовольчої продукції, що мають найбільший за вартістю експорт. До країн-лідерів експортерів фруктів належать: Сполучені Штати Америки, Іспанія, Нідерланди, Мексика, Чилі та Китай. Разом вони контролюють 36,6% світового експорту фруктів (табл. 1).

Так, починаючи з 2013 року, щорічний експорт фруктів в світі складає більше 100 млрд дол. США. За останніми даними International Trade Centre, у 2017 році даний показник склав 115,8 млрд дол. США.

Таблиця 1

Обсяги експорту фруктів, млрд дол. США
(систематизовано на основі [5])

	2013	2014	2015	2016	2017
США	14,5	14,8	14,4	14,0	14,8
Іспанія	9,2	9,2	9,0	9,0	9,3
Нідерланди	6,0	6,1	6,0	6,7	7,4
Мексика	3,4	4,1	4,6	5,5	6,6
Чилі	5,3	5,5	5,2	5,9	5,5
Китай	4,1	4,3	5,1	5,4	5,3
Україна	0,138	0,148	0,154	0,148	0,195
Світ	100,4	106,4	104,1	111,9	115,8

До видів продукції, що найбільш експортувались в 2017 році, належать: горіхи, ягоди, цитрусові, екзотичні фрукти, яблука та груші, виноград (рис. 1).

В 2017 році горіхи найбільше поступали з США, ягоди – з Іспанії та Тайланду, цитрусові – з Іспанії та Південної Африки,

екзотичні фрукти – з Мексики та Нідерландів, яблука та груші – з Китаю, Італії та США, виноград – з Чилі та США.

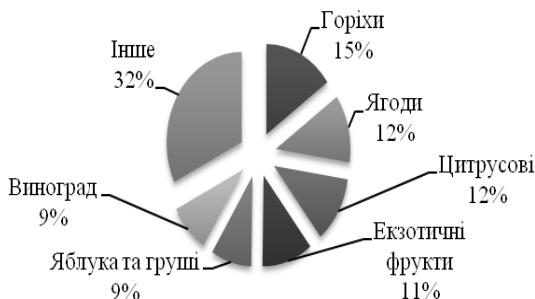

Рис. 1. Структура експорту по видам фруктів, млрд дол. США (Джерело: систематизовано за даними International Trade Centre [5])

Світовий обсяг імпорту у 2017 році склав 125,3 млрд дол. США.

Найбільші обсяги фруктів імпортувалися в США, Німеччину, Нідерланди, Китай та Великобританію (табл. 2). Їх загальна частка складає майже 40% світового імпорту фруктів.

Таблиця 2

Обсяги імпорту фруктів, млрд дол. США
(систематизовано на основі [5])

	2013	2014	2015	2016	2017
США	12,4	13,9	15,4	15,7	18,1
Німеччина	10,1	10,1	10,0	10,2	11,0
Нідерланди	6,6	6,8	6,6	7,2	7,8
Китай	4,1	5,1	6,0	5,8	6,4
Великобританія	5,7	6,1	6,1	6,2	6,3
Світ	108,2	113,0	114,3	117,2	125,3

Найпопулярнішими видами імпортованих фруктів у 2017 році були: горіхи, ягоди, цитрусові, екзотичні фрукти, виноград, яблука та груші (рис. 2).

Найбільша частка імпорту горіхів у 2017 році приходилась на такі країни, як Німеччина, Китай, Італія, ягід – на США та Китай, цитрусових – на Нідерланди та Францію. Виноград імпортувався у великих кількостях в США та

Нідерланди, яблука та груші – в Німеччину, Великобританію, Російську Федерацію, екзотичні фрукти – в США, Нідерланди та Францію.

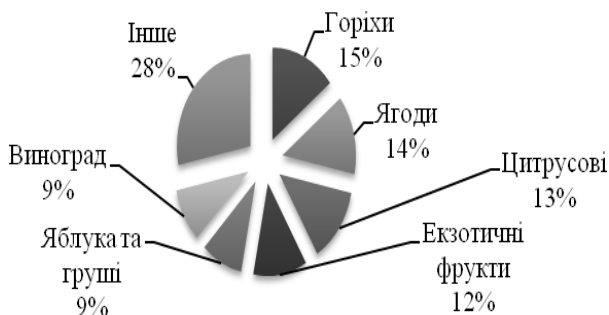

Рис. 2. Структура імпорту по видам фруктів, млрд дол. США (Джерело: систематизовано за даними International Trade Centre [5])

Разом з тим, треба відзначити, що не зважаючи на достатньо великі обсяги експортування фруктів США (займає перше місце у світі), обсяг імпорту перевищує та сальдо складає 3,3 млрд. грн. у 2017 році.

До сучасних тенденцій, які набувають стійкості на аграрному ринку, відносять: зростання цін на основні продовольчі продукти, посилення інтенсивності використання природних ресурсів, зменшення площ угідь сільського господарства, нерівномірне розподілення інвестицій в аграрний сектор, зміна клімату та загострення дефіциту води в світі, різний рівень державної підтримки галузі [6].

Україна має сприятливі клімат та ґрунтові умови для вирощування сільськогосподарської продукції, зокрема фруктів, для забезпечення потреб внутрішнього ринку та для успішного ведення торгівлі на зовнішньому ринку. Варто відзначити, що світові ринки практично вже сформовані, тому просування і закріплення позицій потребує істотних зусиль як для галузі в цілому, так і для окремих підприємств [7].

Розглянемо динаміку фруктових насаджень в Україні (рис. 3).

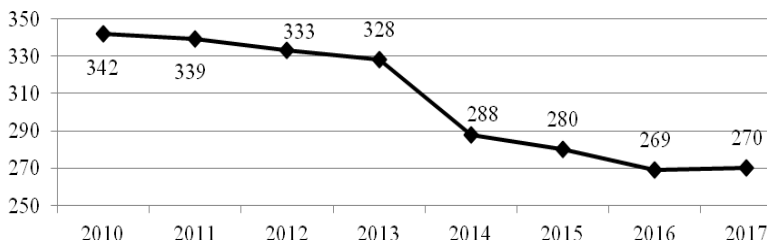

Рис. 3. Площа фруктових насаджень, тис. га (розраховано та складено за даними Державної Служби Статистики України [9])

Як видно з рис. 3, протягом 2011-2016 рр. в Україні спостерігається динаміка скорочення площі насаджень фруктів (рис. 3). Так, протягом 2010-2017 рр. відбулося різке зниження цього показника на 21%. У 2017 р. спостерігалось стабілізування темпів закладання фруктових насаджень за рахунок значного збільшення площ під горіхоплідною продукцією. Так, у 2017 р. площа насаджень горіхів збільшилась на 1843,7 тис. га (у 2016 р. збільшилась на 525,7 га). Тим часом насадження зерняткових видів впали до найнижчого рівня – 971,6 га [8].

Загальне зниження зумовлено високим рівнем конкуренції, відмовою від використання малоефективних насаджень, застарілою матеріально-технічною базою, низькою окупністю закладання садів в довгостроковій перспективі та необхідністю пошуку нових ринків збуту. Треба враховувати також у яких категоріях сільськогосподарських господарств здійснюється виробництво фруктів. На рис. 4 зображено обсяг виробництва фруктів сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення.

Основна частка виробництва фруктів (76,6% у 2017 році) зосереджена у господарствах населення і тільки 23,4% – у сільськогосподарських підприємствах. Таке співвідношення суттєво зменшує можливості розвитку галузі, що пов'язано з можливостями впровадженням інноваційних технологій у різних категоріях господарств.

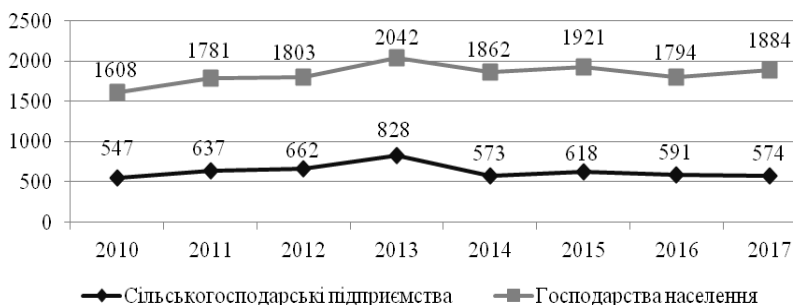

Рис. 4. Виробництво фруктів за категоріями господарств, тис. т (розраховано та складено за даними Державної Служби Статистики України [9])

Скорочення обсягів у 2014 р. було зумовлено погіршенням економічної та політичної ситуації. В 2015 р. проводилась стабілізуюча політика, що привело до невеликого збільшення, проте й досі наявні коливання. Але загальні площі фруктових насаджень не в повній мірі характеризують рівень ефективності розвитку галузі. Тому додатково треба проаналізувати врожайність (рис. 5).

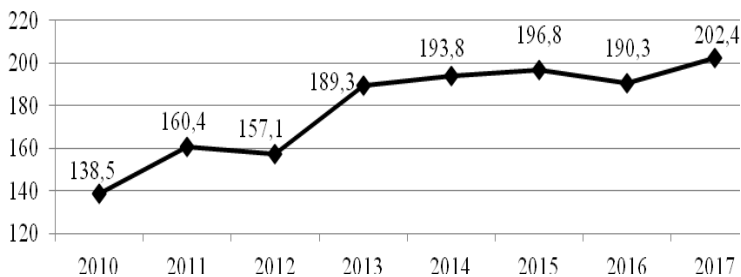

Рис. 5. Урожайність фруктів, ц з 1 га (розраховано та складено за даними Державної Служби Статистики України [9])

Як свідчить рис. 5, практично спостерігається неукліний зріст урожайності фруктів в Україні, що в основному обумовлено впровадженням нових інноваційних технологій, зокрема насадженнями нових інтенсивних садів, у яких суттєво скорочується термін початку плодоношення, у

деяких сортів саджанців плодоношення може бути у перший рік посадки.

Щодо окремих видів фруктів, то сегмент кісточкових характеризується більшою нестабільністю, ніж зерняткових, оскільки на період цвітіння та зав'язування плодів цих насаджень, в основному, припадають зворотні заморозки. Незважаючи на це, цим сегментам, як і сегменту горіхів, властива інтенсифікація вирощування.

Маючи певні покращення обсягів вирощування фруктів, Україна зберігає потенціал зростання на внутрішньому ринку, оскільки норми споживання в розрахунку на одну особу майже втричі менше, ніж в розвинених країнах. Середнє значення даного показника протягом 2010-2017 рр. не перевищувало 50 кг на рік (при раціональній нормі 75 кг). Для порівняння, мешканець європейської країни вживає щонайменше 140 кг на рік. Недостатнє вживання фруктів, що спричинене зниженням купівельної спроможності населення, зростанням цін, культурою харчування, призводить до незбалансованого харчування, що в подальшому має негативні наслідки для здоров'я.

З 2014 р. спостерігається значне підвищення середніх цін реалізації фруктів. Так, в умовах економічної ситуації в Україні рівень інфляції в 2017 р. по відношенню до 2016 р. склав 13,7%, що зумовило ріст цін на продукти харчування (рис. 6). Відповідно, у 2017 р. середні ціни склали 8766,6 грн за 1 т, що на 49,5% більше, ніж у 2016 р.

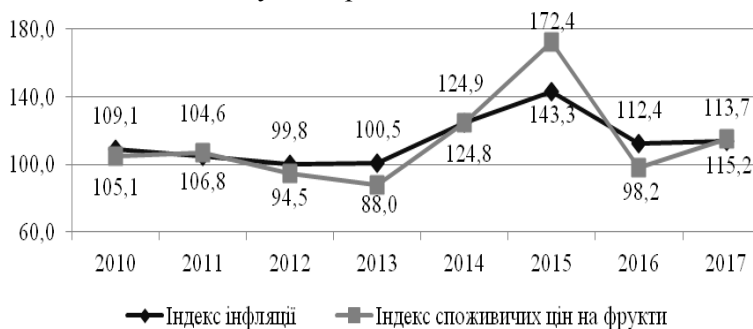

Рис. 6. Індекси інфляції та споживчих цін на фрукти (розраховано та складено за даними Державної Служби Статистики України [9])

За 2010-2017 рр. спостерігається тенденція до зростання цін під впливом росту інфляції та собівартості продукції, збільшенням транспортних витрат і загальним ростом цін на продукти харчування. Незважаючи на це, вітчизняні фрукти залишаються більш конкурентоспроможними, вони майже за всіма видами у 2 і більше разів дешевше, у порівнянні з одним зі світових лідерів – Китаєм [7].

Сьогодні, на відміну від основних країн-експортерів, Україна демонструє різкі коливання обсягів експорту та нестабільність поставок (рис. 7). У 2017 році експорт фруктів склав 195,7 млн дол. США, що складає 0,2% світового експорту. Україна залишається далеко позаду лідерів-експортерів, хоча й має значний потенціал у постачанні на глобальний ринок певних видів продукції.

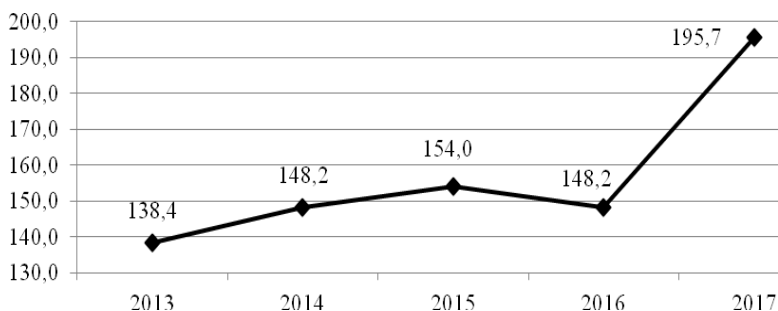

Рис. 7. Обсяг експорту України, млн дол. США (систематизовано за даними International Trade Centre [5])

Загалом, експорт фруктів протягом 2013-2017 рр. зростав, збільшившись за даний період на 40%, в основному, за рахунок реалізації більших обсягів яблук, груш та горіхів на зовнішніх ринках.

Найбільше експортували з України країни ЄС, серед яких Польща (21,0%), Франція (7,6%), Нідерланди (6,0%), Греція (5,2%), та Білорусь (7,6%). До основних видів фруктів, що експортувалися в 2017 році, відносяться горіхи, заморожені ягоди та фрукти, свіжі ягоди, кісточкові плоди, яблука та груші (табл. 3).

Таблиця 3

Структура експорту фруктів України 2017 р.
(складено на основі [5])

	Обсяг, млн дол. США	Обсяг, т	Середня ціна за 1 т, дол. США
Горіхи	101,1	30 950	3 269
Заморожені ягоди	60,9	41 535	1 468
Свіжі ягоди	11,5	5 968	1 938
Кісточкові плоди	9,6	11 836	811
Яблука та груші	6,9	23 782	290

Імпорт фруктів в Україну також характеризується коливаннями (рис. 8). Так, у 2014 році, порівняно з 2013 р, показник зменшився на третину, а у 2015 році, порівняно з 2014 р, – майже вдвічі. У 2017 році країна імпортувала фруктів на 476,8 млн дол. США.

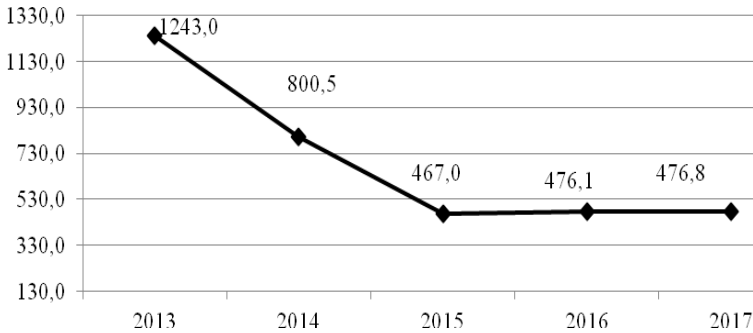

Рис. 8. Обсяг імпорту України, млн дол. США
(систематизовано за даними International Trade Centre [5])

Більшість фруктів надходила з Туреччини (25,9%), Еквадору (16,8%), Коста Ріки (8,1%), Греції (5,3%) та Польщі (5,1%). Найбільше Україна потребувала цитрусові, банани, ягоди, виноград та кісточкові плоди (табл. 4).

Таблиця 4

Структура імпорту фруктів України 2017 р.
(складено на основі [5])

	Обсяг, млн дол. США	Обсяг, т	Середня ціна за 1 т, дол. США
Цитрусові	171,5	265 482	646
Банани	140,6	238 305	590
Ягоди	34,7	54 735	635
Виноград	34,3	47 025	730
Кісточкові плоди	28,4	38 117	747

Необхідно враховувати, що більше 75% фруктів вирощуються господарствами населення. Як наслідок, офіційна статистика не завжди відображає реальні дані, що ускладнює аналіз ситуації на ринку та прогнозування подальших можливостей. Продукція таких господарств зазвичай вирощена без дотримання фітосанітарних норм та стандартів, що значно погіршує їх якість та знижує термін реалізації. Такі господарства реалізують весь врожай на початку сезону і, в більшості випадків, безпосередньо з поля за нижчою ціною, ніж в середньому на ринку. Недостатня кількість обладнаних сховищ та нерозвинена система логістики значно ускладнює експорт та обмежує кількість країн, що експортують продукцію України.

Ще однією проблемою вітчизняного ринку є недостатня зацікавленість українських виробників у виході на зовнішній ринок. На практиці, вони не хочуть пов'язувати свою діяльність з іноземними споживачами, тому що віддають перевагу одноразовому прибутку за рахунок цінових коливань на внутрішньому ринку. Серед виробників не поширена практика формування плану продажу на весь сезон, рішення приймаються ситуативно, очікуючи на сезонне зростання ціни. На європейському ринку ціниться стабільність поставок, для забезпечення якої особистим, малим та середнім господарствам необхідно об'єднуватися в кооперативи.

Серед деяких українських виробників та переробників поширюється розуміння важливості та необхідності в

удосконаленні технологій для максимального збільшення врожайності. Їхні короткострокові інвестиційні пріоритети зосереджені на розвитку засобів виробництва, післязбиральної обробки, зберігання та попередньої переробки. Проте низький рівень доступного фінансування на ринку обмежує такі інвестиції. Серйозною проблемою для швидкої модернізації у цьому секторі є нестабільна політична ситуація як на національному рівні, так і в аграрному секторі [10].

Успішному розвитку ринку фруктів України сприятимуть:

- удосконалення аграрної логістики, що дозволить найбільш раціонально транспортувати продукцію, швидше реагувати на ринкові зміни, подовжити термін реалізації, забезпечити більш-менш стабільний попит шляхом співпраці з оптовими покупцями;

- створення програм для просування на іноземні ринки, участь в міжнародних виставках, конференціях і таким чином знаходити нових партнерів та розширювати географію збуту;

- адаптування стандартів якості до вимог ЄС, які мають значний авторитет по всьому світу, що дозволить конкурувати не за рахунок низьких цін, але за рахунок високої якості;

- кооперацію дрібних виробників для забезпечення стабільних поставок у достатньому обсязі;

- розвиток сегментів, які набувають популярність (заморожені та «нішеві» фрукти). Зважаючи на прагнення покупців до здорового раціону та сучасні технології по виготовленню продуктів харчування, які мають зростаючий позитивний вплив, варто окремо приділити увагу органічному садівництву з фокусуванням на експорт;

- державна підтримка, яка повинна носити більш ефективний характер, сприяти розробці додаткових механізмів допомоги галузі для забезпечення продовольчої безпеки.

Висновки. Дослідження дозволяють зробити висновок про наявність потенціалу підвищення ролі України на світовому аграрному ринку. Кліматичні умови, відносно дешева робоча сила, сусідство з найбільшими світовими споживачами, а в подальшому впровадження якісних змін дає змогу конкурувати на вже сформованому аграрному ринку та підвищити прибутки за рахунок збуту продукції.

Дослідження шляхів та можливостей розширення ринків збуту, підвищення прибутковості продукції, удосконалення технологій завжди залишаються актуальними питаннями для вивчення аби забезпечити своєчасне реагування на трансформації, що мають місце на світовому ринку.

Література

1. Кучеренко В. Р., Андрейченко А. В., Грінченко Р. В. Моніторинг світових ринків харчової сировини і продукції АПК: навч. посіб. / Кучеренко В. Р., Андрейченко А. В., Грінченко Р. В. – Одеса : ОНЕУ, 2013. – 111 с.

2. Бочко О. Ю. Дослідження ринкової кон'юнктури продукції АПК західного регіону / О. Ю. Бочко // Економічний форум. – 2018. – № 2. – С. 78-85.

3. Світова торгівля плодами і ягодами [Електронний ресурс] // Офіційний сайт асоціації «УКРСАДПРОМ». – Режим доступу: <http://ukrsadprom.org/blog/svitova-torgivlya-plodamy-i-yagodamy/>

4. World Fruit Map 2018: Global Trade Still Fruitful [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Rabobank Group. – Режим доступу: https://research.rabobank.com/far/en/sectors/regional-food-agri/world_fruit_map_2018.html

5. Статистична інформація [Електронний ресурс] // International Trade Centre. – Режим доступу: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

6. Зінчук Т. О. Кон'юнктура європейського аграрного ринку: тенденції та перспективи для України / Т. О. Зінчук // Зб. наук. пр. Таврійського держ. агротехнол. ун-ту. Сер. Екон. науки. – 2013. – № 2 (22), т. 4. – С. 96–105.

7. Конкуренентоспроможність українських плодів [Електронний ресурс] // Журнал «Овочі та фрукти». – Режим доступу: <https://pro-of.com.ua/konkurentospromozhnist-ukra%D1%97nskix-plodiv/>

8. Темпи закладання садів стабілізувалися за рахунок горіхових насаджень [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Аграрного інформаційного агентства. – Режим доступу:

<http://agravery.com/uk/posts/show/tempi-zakladanna-sadiv-stabilizovalisa-za-rahunok-gorihovih-nasadzen>

9. Статистичний збірник «Україна в цифрах» [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <https://ukrstat.org>

10. Звіт щодо бізнес-перспектив України з питань виробництва, зберігання, переробки та пакування овочів та фруктів [Електронний ресурс] // Комерційна служба Посольства США в Україні. – Режим доступу: https://build.export.gov/build/groups/public/@eg_ua/documents/webcontent/eg_ua_113507.pdf

1. Kucherenko V. R., Andrejchenko A. V., Grinchenko R. V. Monitoryng svitovyx ry`nkiv xarchovoyi sy`rovu`ny` i produkciyi APK: navch. posib. / Kucherenko V. R., Andrejchenko A. V., Grinchenko R. V. – Odesa : ONEU, 2013. – 111 s.

2. Bochko O. Yu. Doslidzhennya ry`nkovoyi kon'yunktury` produkciyi APK zachidnogo regionu / O. Yu. Bochko // Ekonomichny`j forum. – 2018. – # 2. – S. 78-85.

3. Svitova torgivlya plodamy` i yagodamy` [Elektronny`j resurs] // Oficijny`j sajt asociaciyi «UKRSADPROM». – Rezhym`m dostupu: <http://ukrsadprom.org/blog/svitova-torgivlya-plodamy-i-yagodamy/>

4. World Fruit Map 2018: Global Trade Still Fruitful [Elektronny`j resurs] // Oficijny`j sajt Rabobank Group. – Rezhym`m dostupu: https://research.rabobank.com/far/en/sectors/regional-food-agri/world_fruit_map_2018.html

5. Staty`sty`chna informaciya [Elektronny`j resurs] // International Trade Centre. – Rezhym`m dostupu: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

6. Zinchuk T. O. Kon'yunktura yevropejs`kogo agrarnogo ry`nku: tendenciya ta perspekty`vy` dlya Ukrayiny` / T. O. Zinchuk // Zb. nauk. pr. Tavrijs`kogo derzh. agrotexnol. un-tu. Ser. Ekon. nauky`. – 2013. – # 2 (22), t. 4. – S. 96–105.

7. Konkurentospromozhnist` ukrajins`ky`x plodiv [Elektronny`j resurs] // Zhurnal «Ovochi ta frukty`». – Rezhym`m dostupu: <https://pro-of.com.ua/konkurentospromozhnist-ukra%D1%97nskix-plodiv/>

8. Tempy` zakladannya sadiv stabilizuvaly`sya za raxunok gorixovy`x nasadzen` [Elektronny`j resurs] // Oficijny`j sajt Agarnogo informacijnogo agentstva. – Rezhy`m dostupu: <http://agravery.com/uk/posts/show/tempi-zakladanna-sadiv-stabilizovalisa-za-rahunok-gorihovih-nasadzen>

9. Staty`sty`chny`j zbirny`k «Ukrayina v cy`frax» [Elektronny`j resurs] // Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrayiny`. – Rezhy`m dostupu: <https://ukrstat.org>

10. Zvit shhodo biznes-perspekty`v Ukrayiny` z py`tan` vy`robnyc`tva, zberigannya, pererobky` ta pakuvannya ovochiv ta fruktiv [Elektronny`j resurs] // Komerциjna sluzhba Posol`stva SSHa v Ukrayini. – Rezhy`m dostupu: https://build.export.gov/build/groups/public/@eg_ua/documents/webcontent/eg_ua_113507.pdf

20.06.2018

УДК 336.02

JEL Classification: O230

Слатвінська Марина

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИДАТКІВ

В статті досліджено фіскальну політику України в сфері видатків. Зазначено, що в умовах модернізації економіки і фінансової системи ефективне управління видатками бюджету стає однією з ключових передумов економічного зростання, поліпшення якості життя та позитивної соціальної динаміки. Акцентовано увагу на тому, що видатки бюджету, будучи дієвим інструментом фіскальної політики, впливають на перерозподіл ВВП і визначають межі державного впливу на соціально-економічний розвиток. Зазначено, що здійснення планування бюджету від минулого призводить до перенесення бюджетних ризиків проїдешнього періоду на наступний, а застосування методик, які використовувалися при постатейному бюджетуванні в технологіях